

Heerlen

Raadsinformatiebrief

Heerlen,
11 november 2025

Documentnummer
568176

Onderwerp

Ontwikkelingen Heerlen Kennisstad, onderwijs en onderzoek, Promenade I

Heerlen Kennisstad in het hart van Europa

Heerlen en de regio Parkstad positioneren zich steeds nadrukkelijker als kennisstad in het hart van Europa. In de Euregio Maas-Rijn werken steden en kennisinstellingen samen aan een sterk grensoverschrijdend ecosysteem waarin onderwijs, onderzoek, innovatie en ondernemerschap hand in hand gaan. De nabijheid van topinstellingen als de Universiteit Maastricht (UM), de RWTH Aachen, en de universiteiten van Leuven en Hasselt biedt een uitzonderlijke uitgangspositie om de kennisinfrastructuur van onze regio verder te versterken.

Vanuit deze kennisclustering zien wij een grensoverschrijdend ecosysteem ontstaan. Zeker ook vanuit de stedelijke agglomeratie die wij met Aken vormen. Aken is de top startup stad van Nordrhein Westfalen en de Brightlands Smart Services Campus in Heerlen is een steeds belangrijkere factor voor beginnende bedrijven op het gebied van ICT en AI. Dit ecosysteem van kennis en economie werkt als een aantrekkingsfactor voor toeleverende, regionale en lokale bedrijven. De infrastructurele ontsluiting vanuit de regio Eindhoven (en Randstad) naar het achterland over de grens, met name naar Nordrhein Westfalen heeft dan ook onze constante focus.

Ook de as Leuven-Aken vormt, wat ons betreft, een kern in een krachtige, grensoverschrijdende economie, doordrenkt van kennis en innovatie. Dankzij een hoogwaardige infrastructuur, geïntegreerde kennisclusters en arbeids-marktpotentieel en demografische schaal heeft dit concept veel potentieel en kan deze corridor uitgroeien tot een toonaangevende technologische en economische as in Europa. In de ontwerp nota ruimte van het Rijk wordt dit potentieel van de regio Zuid-Limburg volledig terecht erkend.

De regionale transitie en groeistrategie

Onze regionale economie is de afgelopen decennia verschoven van industrie naar zorg, dienstverlening, onderwijs en digitale innovatie. We bevinden ons feitelijk nog altijd in een transitie van een oud-industrieel gebied naar een groene, kennisgerichte en sociaal veerkrachtige regio. De drijvende krachten achter deze transitie zijn verankerd in de cultuur van de oude Mijnstreek: veerkracht, vecht- en werkmentaliteit, gemeenschapszin en trots. Tegelijkertijd blijven we kampen met armoede, lage opleidingsniveaus, gezondheidsproblemen, wegtrekkende voorzieningen, vergrijzing en een arbeidsmarkt die onvoldoende robuust is.

Om de transitie van onze regio op alle onderdelen en thema's (o.a. vestigingsklimaat, brede welvaart, robuuste arbeidsmarkt) door te zetten en daadwerkelijk impact te laten hebben is een economische schaa sprong nodig. Daarom zetten wij, geheel volgens de Heerlense traditie, met volle overgave onze schouders onder een groeistrategie die wij baseren op de concrete kansen die onze regio herbergt. Deze kansen en mogelijkheden krijgen we samen met al onze maatschappelijke partners, steeds beter op ons netvlies.

Binnen een straal van twee uur rijden rondom de Parkstadregio wonen 40 miljoen mensen, bevinden zich grote agglomeraties en excelleren talrijke economische topregio's. Parkstad bungelt in het landelijke lijstje over economische kansen, onderaan. Echter, wanneer we de landsgrenzen wegdenken stijgt Parkstad volgens de Atlas Nederlandse gemeenten moeiteloos naar de top 10. Hier ligt de belangrijkste sleutel tot onze groeistrategie.

Van oudsher beschikken we in Parkstad over een uitzonderlijk krachtig onderwijscluster met een ruime spreiding over alle niveaus: Universiteit, Hogeschool, MBO en een breed aanbod van middelbare scholen. Daarnaast is de RWTH een master in het centrum van Heerlen gestart met als thema 'Transforming City Regions'. Een belangrijke en concrete stap in de lijn van de jarenlange samenwerking over de grens.

Kansen zien en een groeistrategie ontwikkelen brengt nog lang geen transitiebeweging. Om een beweging echt door te zetten zijn een aantal aanvullende competenties nodig zoals lef, samenwerkingskracht en daadkracht. Een voorbeeld hiervan laten we nu zien in het onderwijsdossier. Enkele jaren geleden zijn we de verwerving gestart van een enorm bouwperceel, letterlijk in het midden van ons stadscentrum. Het perceel zal op termijn liefst 25.000 vierkante meter aan nieuw vastgoed opleveren. Voor een stad van onze omvang is dat een huzarenstukje en tegelijkertijd heel erg nodig omdat we de stad zo een nieuw kwalitatieve impuls geven, en sterker, we denken dat dit de katalysator kan zijn om de benoemde kansen in de kern aan te boren. Voor ons heeft altijd vast gestaan dat dit scenario alleen van betekenis kan zijn wanneer we dit avontuur aangaan met sterke onderwijspartners.

Onderwijs en kennis als motor voor groei

Onderwijs vormt de kern van onze groeistrategie. Voor ons staat vast dat investeren in onderwijs, talent, vaardigheden, onderzoek en innovatie van belang is om de productiviteit te verhogen in een vergrijzende samenleving. Hiermee versterken we ons verdienvermogen en verbetert ons vestigingsklimaat. Een betere aansluiting van vraag en aanbod van kennis en vaardigheden draagt dus ook bij aan het aanpakken van de arbeidsmarkttekorten. Onderzoek en innovatie zijn de katalysator voor productiviteit en welvaart. Wij vinden het belangrijk om in te zetten op het volledige spectrum van kennisontwikkeling: van fundamenteel onderzoek tot toegepaste onderzoek en innovatie en meer aandacht voor valorisatie (Incubators, start-ups/scale-ups).

Samenwerking binnen het kennisnetwerk

Zuid-Limburg heeft onlangs via de Agenda Zuid-Limburg een aantal strategische ontwikkeldoelstellingen geformuleerd waaronder het intensiveren van een internationale kenniseconomie. De unieke grensligging, de aanwezigheid van diverse (hogere) onderwijsinstellingen, met drie van de vier Brightlandscampussen in Zuid-Limburg en

hoogwaardige maakindustrie zijn daar onderscheidende elementen bij t.o.v. andere regio's in Nederland. Niet voor niets behoort Zuid-Limburg tot de meest innovatieve regio's in de wereld. Dit moeten we nadrukkelijk zien in een euregionale context die zich, zoals hierboven aangegeven, geografisch uitstrekt tot het gebied Luik-Hasselt-Leuven in het westen en Aken-Keulen-Bonn in het oosten. Dit proces zal verder uitgewerkt worden binnen het Nationaal Programma Vitale Regio's, en voortbordurende op de NOVEX Zuid-Limburg, waarin we op Zuid-Limburgse schaal samen werken aan een investeringsagenda. Wij werken hierin nauw samen met het programmabureau van de Stadsregio Parkstad.

Vanuit onze eigen ambitie en onze eigen lokale dynamiek zijn wij actief bezig om met verschillende partners zoals regionale onderwijs- en zorginstellingen en bedrijfsleven, te werken aan gerichte impulsen in de (kennis)economie van Heerlen/Parkstad. Op de eerste plaats natuurlijk de komst van de UM met innovatieve onderwijsconcepten, het idee van de 5th generation university, de living labs, de koppelingen met de Zuyd Hogeschool en de Brightlands Smart Services Campus en het concept van een Leven Lang Ontwikkelen met alle onderwijsniveaus. Veelbelovend zijn de ontwikkelingen op het gebied van zorginnovaties en AI tussen Zuyderland en de Campus, de gestage groei van de MedTech-bedrijven op Avantis/Trilandis en in algemene zin de dynamiek tussen OU, Zuyd, VISTA, UM en RWTH alsmede de Campus. Het PwC-rapport Kennisstad en innovatiemotor (februari 2025) bevestigt de potentie van deze samenwerking: Heerlen en Parkstad kunnen zich ontwikkelen tot een volwaardige kennisregio binnen Zuid-Limburg, mits er gezamenlijk wordt geïnvesteerd in ruimte, onderwijs en innovatie.

Natuurlijk, we blijven oog houden voor de sociaaleconomische disbalans in de regio. De realiteit van wat zichtbaar is geworden rondom het Zuyderland-ziekenhuis moet we onder ogen blijven zien. Immers, lokaal verdwijnen voorzieningen door krapte op de arbeidsmarkt. En zo zijn er net zo goed, door een haperende industriepolitiek en moeizame energietransitie, de zorgen over de toekomst van Chemelot, een belangrijke pijler van de regionale economie. Maar het nieuwe elan bij VDL in Born door de impulsen van de defensieindustrie laten zien hoe snel dit ook weer kan veranderen. Dat geldt ook voor de potentie van de Einsteintelecoop en de AI-Gigafactory in Jülich.

De mate waarin wij als stad en regio hiervan daadwerkelijk kunnen profiteren is sterk afhankelijk van de mate waarin wij samen met solide en innovatieve partners in staat zijn om onze krachten te bundelen en vanuit deze gezamenlijkheid in staat zijn om stappen te zetten binnen de hierboven geschetste groeiscenario's. De samenwerking met de UM is wat ons betreft een veelbelovend schot in de roos.

De Universiteit Maastricht: fundament en toekomstpartner

De UM werd opgericht in 1976 als de Rijksuniversiteit Limburg. De oprichting was geen toeval. Zuid-Limburg kampte met economische uitdagingen door de neergang van de mijnbouw. De universiteit werd bewust gepositioneerd als motor voor economische herstructurering en als compensatie voor het verlies van deze traditionele industrie, waarbij de keuze voor Maastricht als vestigingsplaats in plaats van Heerlen, als centrum van de mijnindustrie, tot op de dag van vandaag nog altijd als pijnlijk wordt ervaren. De keuze voor Zuid-Limburg was daarnaast een strategische vanwege de grensligging. De

regio kon zich zo profileren als internationaal kenniscentrum in het hart van de Euregio Maas-Rijn.

Met haar innovatieve probleemgestuurd onderwijsmethode werd de UM internationaal toonaangevend in onderwijsvernieuwing. Dit trok studenten en wetenschappers uit de hele wereld. De universiteit bracht een jonge, internationale bevolking naar een regio die vergrijzing kende. 23.000 studenten, waarvan circa 60% internationaal, geven Maastricht inmiddels een welhaast kosmopolitisch karakter. De UM is met ongeveer 4.500 medewerkers een van de grootste werkgevers van Zuid-Limburg en is een krachtige stimulans voor de ontwikkeling van een kennisintensieve economie. Spin-offs, startups en kennisintensieve bedrijven vestigden zich in de regio, met name rond de drie Brightlands campussen.

Mede dankzij de UM heeft Zuid-Limburg zich in vijf decennia kunnen transformeren van een post-industriële regio naar een internationaal georiënteerd kenniscentrum, met blijvende impact op de identiteit, de economie en het toekomstperspectief van de regio.

De UM is voor ons de gedroomde partner om de eerste stappen te zetten voor de huisvesting aan het Promenade perceel. Niet vanuit vastgoedmotieven maar omdat de UM inhoudelijk, economisch, sociaal en cultureel een fundamentele bijdrage zal gaan leveren aan de groeistrategie zoals wij die voor ogen hebben.

Na zorgvuldige afweging is Promenade I als de duidelijke voorkeurslocatie naar voren gekomen voor de vestiging van de Universiteit Maastricht (UM) in Heerlen. Komende tijd onderzoeken Gemeente Heerlen en UM gezamenlijk de haalbaarheid van deze stap, die vergezeld moet worden van een samenwerkingsovereenkomst en een investeringsprogramma 'Heerlen Kennisstad'. Promenade I, midden in het centrum, voldoet aan de criteria die de universiteit belangrijk vindt. Daaronder vallen zichtbaarheid, bereikbaarheid, toekomstbestendige groeimogelijkheden en de mogelijkheid om onderwijs en onderzoek te verbinden met de stad en haar maatschappelijke dynamiek.

Hoewel de locatievoorkeur duidelijk is, hangt de uiteindelijke keuze af van de haalbaarheidsanalyse en de bijbehorende inhoudelijke en financiële onderbouwing. Deze analyse gaan de gemeente Heerlen en UM komende tijd gezamenlijk maken. Naast de samenwerking die daaruit moet volgen, bereidt de gemeente een investeringsprogramma 'Heerlen Kennisstad' voor. Met dit investeringsprogramma kan de samenwerking met de verschillende kennis- en onderwijsinstellingen verder worden vormgegeven. Dit investeringsprogramma heeft een minimale omvang van €30 miljoen voor de komende 10-15 jaar. Dit investeringsprogramma en bijhorende fasering zal in januari 2026 ter besluitvorming aan de gemeenteraad worden voorgelegd. De UM verwacht op haar beurt eveneens komende maanden haar interne besluitvormingstrajecten te kunnen doorlopen.

Promenade I is een belangrijk ontwikkelgebied in het hart van Heerlen. Hier komt ruimte voor onderwijs, onderzoek en ondernemerschap. De waarschijnlijke komst van de UM is de eerste concrete stap in deze ontwikkeling. Als de UM een deel van de locatie gaat invullen, vormt dat een belangrijke basis voor de toekomst van het totale gebied. Ook Zuyd verkent mogelijkheden om met enkele opleidingen en praktijkgericht onderzoek aanwezig te zijn op de Promenade. Bijvoorbeeld rond thema's zoals zorg en

wonen, of opleidingen die aansluiten bij de Brightlands Smart Services Campus. Als eerste stap in de totale gebiedsontwikkeling van Promenade I wordt nu een marktconsultatie voorbereid.

In Heerlen gaat in september 2026 de eerste UM Bachelor Urban Sustainability van start en wordt gewerkt aan de verdere uitbouw van onderzoek en onderwijs van de UM, samen met de verschillende partners in Heerlen. De samenwerking met de Universiteit Maastricht is daarbij niet slechts een project, maar een strategische keuze voor de toekomst van Heerlen als kennisstad — een keuze die we met overtuiging en ambitie maken.

Kernthema

Centrum

Onderwijs naar de binnenstad

Bijlagen

N.v.t.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Heerlen,

de burgemeester,

de secretaris a.i.,

drs. R. Wever

drs. R. van Wuijtswinkel